

Munich Personal RePEc Archive

EUROPEAN INTEGRATIONS AND MACROECONOMIC POSITION OF THE WESTERN BALKAN COUNTRIES

Erić, Ognjen and Popović, Goran and Stanković, Dragan

University of Banja Luka, Faculty of Economics, Krajinapetrol j.s.c.,
RUGIP

15 November 2017

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/103198/>
MPRA Paper No. 103198, posted 14 Jan 2022 21:23 UTC

EVROINTEGRACIJE I MAKROEKONOMSKA POZICIJA ZEMALJA ZAPADNOG BALKANA

Goran Popović¹

Ognjen Eric²

Dragan Stanković³

Sažetak: Zemlje Zapadnog Balkana (ZB) prostiru se na važnom geostrategijskom prostoru. Iz toga proističe njihova ekonomska, resursna i prometna pozicija, važna za Evropu i Evroazijski region. Jedna od značajnih karakteristika zemalja ZB je da se nalaze u nekoj predpristupnoj fazi, ili su već postale članice Evropske unije (EU). Unija kao najsloženija i jedna od najvećih svjetskih integracija ima strateški interes za realizaciju „južnih proširenja“. Istovremeno, i zemlje ZB iskazuju veliki interes za evrointegracijama. Te, slabije razvijene zemlje u njima vide ekonomsku, socijalnu i širu društvenu perspektivu. U kontekstu uslova koje zemlje ZB moraju ostvariti u toku i nakon prijema, primarni uslov je dostignuti nivo ekonomskog razvoja. Za ocjenu ekonomskog položaja izvršena je komparacija osnovnih makroekonomskih pokazatelja i agregata. Utvrđeno je da EU i Evrozona imaju ujednačen dugoročni rast i stabilnu industrijsku proizvodnju, inflaciju, potrošnju i razmjenu sa inostranstvom dok većina pokazatelja za zemlje ZB oscilira. Dugoročni trend rasta pokazuje blago pogoršanje, a nisu rijetke ni negativne stope. Nezaposlenost bilježi blagi rast, spoljnotrgovinska razmjena je negativna a „gap“ između bruto investicija i štednje je netipičan za razvijene ekonomije. Spoljni i javni dug su visoki, ali ipak nešto niži nego u EU. Dugoročni trend inflacije opada i to je jedini povoljan pokazatelj, iza koga se krije potpuno otvaranje tržišta zemalja ZB koje su pod pritiskom ponude inostranih roba i usluga. Komparacija ekonomskog blagostanja zemalja EU i ZB pokazuje da buduće članice EU mogu pronaći rezerve za brži ekonomski rast. U tome im pomaže i EU kroz značajnu finansijsku pomoć preko tzv. predpristupnih fondova.

Ključne riječi: Zapadni Balkan, Evropska unija, integracije, makroekonomski pokazatelji, rast.

¹ Redovni profesor, Ekonomski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, email: goran.popovic@ef.unibl.org

² Doktor ekonomskih nauka, Krajinapetrol a.d. Banja Luka, email: ericognjen@yahoo.com

³ Diplomirani ekonomista, RUGIP, Banja Luka, email: draganstankovic84@yahoo.com

1. OPŠTI PRISTUP

Zemlje ZB se nalaze u završnim procesima tranzicije ali i nekoj od faza pristupanja EU. U ovom trenutku neke od njih su članice (Hrvatska), dok su druge manje (Bosna i Hercegovina) ili više (Srbija, Crna Gora) intenzivirale procese integracija. Sve zemlje ZB u integracijama vide šansu za brži ekonomski rast i veće ekonomsko blagostanje. Naravno, očekuje se i opšti progres u svim društvenim sferama. Stoga su rasprostranjena istraživanja postojećih ekonomskih resursa kao i procijenjenih koristi (i troškova) od evrointegracija. Sadašnja ekonomska pozicija zemalja ZB je nepovoljna; ovaj prostor je jedan od najnerazvijenijih u Evropi. Uz ekonomske probleme ZB je bremenit političkim konfliktima i istorijskim nesporazumima što ima uticaja na bezbjednost tog regiona. Negativna konsekvencija prethodno nabrojanih činjenica je manjak interesa investitora za ulaganja u ove zemlje, pa gotovo sve bilježe visoke dugoročne stope nezaposlenosti, najveće u Evropi pa i svijetu. I ocjene konkurentnosti (Globalni indeks konkurentnosti) koje godišnje objavljuje Svjetski ekonomski forum (WEF) su pesimistične, jer su zemlje ZB zbog nepovoljnog poslovnog ambijenta u Godišnjem izvještaju WEF⁴ uglavnom loše rangirane.

Zemlje ZB u Evropskoj uniji vide šansu za brži društveni napredak, veći priliv investicija i rast zaposlenosti. U velikoj zajednici evropskih naroda traže šansu da se i kroz procese „utapanja“ u veliki sistem EU i zajedničko tržište mnogi problemi preliju na komunitarni nivo. U sadašnjoj fazi nejrelevantnije procjene stanja i uspjeha ekonomija ZB se vrše komparacijama sa sličnim zemljama u Evropskoj uniji i adekvatnim statističkim analizama. Takvim analitičkim pristupom moguće je odgovoriti na pitanje: hoće li integracije uticati na progres zemalja ZB?

2. KOMPARATIVNA ANALIZA MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA EU I ZEMALJA ZAPADNOG BALKANA

U makroekonomskim analizama stopa rasta BDP je najpouzdaniji indikator progressa nacionalne ekonomije⁵. Ekonomski prosperitet izražen na osnovu BDP-a po glavi stanovnika znatno se razlikuju širom svijeta, a pošto se i stope rasta BDP-a znatno razlikuju, relativne pozicije zemalja mogu se vremenom dramatično promijeniti⁶. Prihvaćeno je pravilo da u razvijenim privredama godišnja realna stopa rasta od 2,5-3 % omogućava dinamičan ekonomski razvoj, dok su u zemljama u razvoju poželjne više stope rasta BDP od preko 5 %.

Slijedeća tabela pokazuje referentne vrijednosti rasta BDP za Evropsku uniju (EU), Evrozonu (EA) i izabrane zemlje.

⁴ Klaus Schwab ed. *Global competitiveness Report 2017-2018*, (Geneva: World Economic Forum, 2017), 326-332

⁵ William J. Boyes, *Macroeconomics*. (South-Western Publishing Co., 1992), 33

⁶ Gregori Mankju N., *Principi ekonomije, treće izdanje*. (Beograd: CID Ekonomski fakultet, 2013), 563

Tabela br. 1: Realne stope rasta BDP u EU, Evrozoni (EA) i izabranim zemljama

Naziv	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU (28 zemalja)	3,3	3,1	0,4	-4,4	2,1	1,7	-0,5	0,2	1,6	2,2
EA (19 zemalja)	3,2	3	0,4	-4,5	2,1	1,5	-0,9	-0,3	1,2	2
Slovačka (najveći prosj. rast 2006-2015)	8,5	10,8	5,6	-5,4	5	2,8	1,7	1,5	2,6	3,8
Grčka (najmanji prosj. rast 2006-2015)	5,7	3,3	-0,3	-4,3	-5,5	-9,1	-7,3	-3,2	0,4	-0,2

Izvor: Eurostat, 2017.

Vidi se da su u posmatranom periodu stope rasta bile nestabilne. Do izbijanja krize rast BDP u EU i EA je bio relativno brz i stabilan. Od 2008. godine stope rasta padaju a u nekim godinama su negativne. Na primjeru Slovačke može se uočiti da u EU ima članica koje koriste blagodeti velikog evropskog tržišta. Rast BDP u ovoj zemlji je do 2008. godine bio visok. Nakon 2009. godine i negativne stope rasta relativno brzo dolazi do ekonomskog oporavka.

Rast BDP u zemljama ZB uglavnom konvenira sa kretanjima u EU i nekim njenim članicama.

U cilju komparacije razvojnih trendova slijedeća tabela prikazuje stopa rasta BDP za zemlje ZB (od zemalja koje geografski pripadaju području ZB, samo je Hrvatska članica EU).

Tabela br.2: Stope rasta BDP u zemljama Zapadnog Balkana, 2006-2015.

Zemlja	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Albanija	5,4	5,9	7,5	3,3	3,7	2,5	1,4	1,1	2	2,6
BiH	5,3	5,7	5,4	-2,8	0,8	0,9	-0,9	2,4	1,1	3,2
Hrvatska	4,7	5,1	2,0	-7,3	-1,7	-0,3	-2,2	-1,1	-0,4	1,6
Makedonija	5,1	6,4	5,4	-0,4	3,3	2,3	-0,4	2,9	3,5	3,7
Crna Gora	8,5	10,6	6,9	-5,6	2,5	3,2	-2,7	3,5	1,8	3,4
Srbija	4,9	5,9	5,3	-3,1	0,6	1,4	-1	2,6	-1,8	0,7

Izvor: World Bank, World Development Indicators; 2016.

Očigledno je da prije krize 2008. godine zemlje ZB bilježe dinamičan ekonomski rast. Rast BDP je osim u Hrvatskoj prelazio 5 %. Od 2009. godine kriza eskalira i na prostoru Balkana pa je rast BDP znatno usporen (stope su u 2009. godini bile negativne u svim zemljama). Stanje se nije značajnije popravilo sve do 2015. godine kada se osjećaju prvi znaci ekonomskog oporavka.

Linije trenda u posmatranom periodu su uglavnom opadajuće, što se vidi iz slijedećeg grafikona.

Grafikon 1: Stope rasta BDP za BiH, Hrvatsku i Srbiju, 2006-2015. (linije trenda)

Izvor: World Bank, World Development Indicators, 2016.

Jednačine trenda iz prethodnih grafikonima za BiH ($y = -0,38x + 4,18$), Hrvatsku ($y = -0,3965x + 2,246$) i Srbiju ($y = -0,597x + 4,8315$) upućuju na nedvosmislen zaključak da stope rasta imaju prosječan negativan smjer u desetogodišnjem posmatranom periodu. Pri tome treba istaći, da je koeficijent determinacije (R^2) statistički nesignifikantan (0,1082-0,3375) za posmatrane zemlje, i implicira na veliku disperziju stvarnih godišnjih podataka od prosječnih (linije trenda), što se lako uočava na predstavljenom grafikonu.

Infacija predstavlja opšti rast cijena⁷. Kao makroekonomska veličina u velikoj mjeri determiniše stepen cjenovne stabilnosti u nacionalnoj privredi. Smatra se da je stopa inflacije do 2 % još uvijek prihvatljiva, a u nekim okolnostima čak i poželjna. Nakon provedene tranzicije zemlje ZB nemaju većih problema sa očuvanjem cjenovnom stabilnosti, no stope inflacije su i u njihovim privredama do izbijanja krize 2008. godine bile iznad normalnih. Kasnije, cijene su stabilizovane kao i u EU.

U sljedećoj tabeli prikazane su vrijednosti inflacije za zemlje ZB.

Tabela br. 3: Inflacija u zemljama Zapadnog Balkana (godišnja, u %)

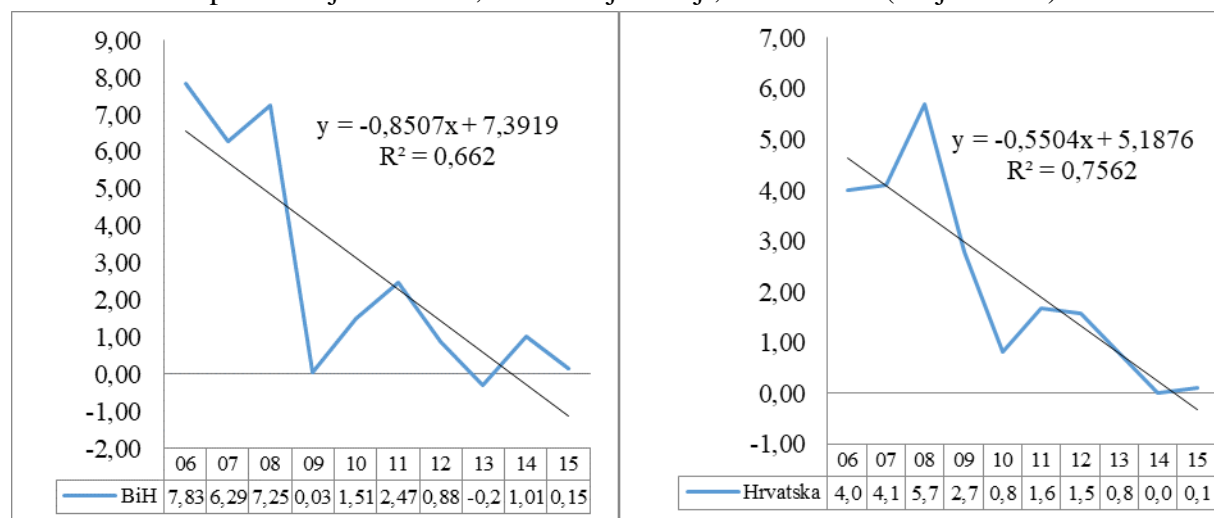
Zemlja	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Albanija	2,7	3,6	3,9	2,4	4,5	2,3	1,0	0,2	1,7	0,5
BiH	7,8	6,3	7,2	0,0	1,5	2,5	0,9	-0,3	1,0	0,1
Hrvatska	4,0	4,1	5,7	2,8	0,8	1,7	1,6	0,8	0,0	0,1
Makedonija	3,3	4,6	5,5	0,3	2,0	3,7	1,0	4,5	1,1	2,8
Crna Gora	11,9	8,2	10,6	8,3	5,9	9,6	6,3	5,4	2,7	0,9
Srbija	9,1	12,7	7,7	2,4	2,3	1,2	0,2	2,1	1,0	0,7

Izvor: World Bank, World Development Indicators, 2016.

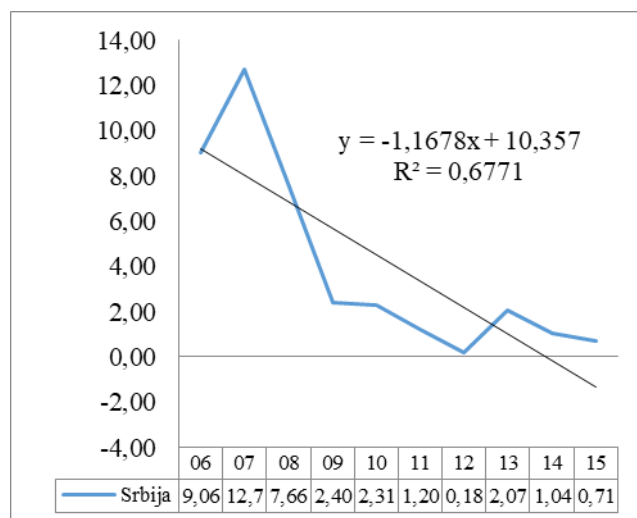
Očigledno je da postoje velike razlike u stopama inflacije između zemalja ZB. Kraj posmatranog perioda karakterišu izuzetno niske stope koje tendiraju ka nultoj inflaciji. Riječ je o godinama kada Uniji prijete tzv. deflatorni sindrom.

Sljedeći grafikoni prikazuju linije trenda inflacije za BiH, Hrvatsku i Srbiju.

Grafikon 2: Stopa inflacije za u BiH, Hrvatskoj i Srbiju, 2006-2015. (linije trenda)

⁷ Goran Popović, *Osnovi ekonomije za pravnike*. (Banja Luka: Pravni fakultet, 2010), 198

Izvor: World Bank, *World Development Indicators*, 2016.

Linije trenda pokazuju da se u zemljama ZB kontinuirano smanjuje opšti nivo cijena. Dakle, riječ je o dugoročnoj cjenovnoj stabilizaciji koja ima uticaj i na makroekonomsku stabilnost njihovih privreda. Pored ekonomskog progressa i strukturnih promjena, razloga smanjivanje inflacije leži i u otvaranju privreda BiH, Hrvatske i Srbije i većem izlaganju vlastitih ekonomija globalnoj konkurenciji. Iz jednačina linija trenda za BiH ($y = -0,8507x + 7,3919$), Hrvatsku ($y = -0,5504x + 5,1876$) i Srbiju ($y = -1,1678x + 10,357$) uočava se dugoročno padajući trend inflacije, što je pozitivna makroekonomska tendencija.

Nezaposlenost je negativna makroekonomska pojava koja se uglavnom izražava preko stope nezaposlenosti. A stopa nezaposlenosti (u) se izračunava kao frakcija radne snage (L) koja ne radi (U), ili $u = U/L$ ⁸.

U Evropskoj uniji stopa nezaposlenosti do izbijanja ekonomske krize (2008) kretala se između 6 i 7 %. Poslije krize stopa nezaposlenosti prelazi 10 %. Tokom 2017. godine nezaposlenost u EU i EA iznosi oko 9 %.

Nezaposlenost u zemljama ZB je izuzetno visoka, što se vidi iz slijedeće tabele.

Tabela br. 4: Stopa nezaposlenosti, % od ukupne radne snage, ILO metodologija

Zemlja	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Albanija	12,4	13,5	13,0	13,8	14,2	14,0	13,9	16,0	16,1
BiH	31,8	29,7	23,9	24,1	27,2	27,6	28,1	27,4	27,9
Hrvatska	11,1	9,6	8,4	9,1	11,8	13,4	15,8	17,3	16,7
Makedonija	36,0	34,9	33,8	32,2	32,0	31,4	31,0	29,0	27,9

⁸ Majkl Burda i Čarls Viploš, *Makroekonomija*. (Beograd: CLDS, 2004), 79.

Crna Gora	20,8	18,1	13,6	16,6	19,2	23,0	23,9	22,1	22,2
Srbija	18,2	19,4	16,8	19,1	19,7	19,7	19,6	19,5	19,1

Izvor: World Bank, World Development Indicators, 2016.

Podaci iz tabele ukazuju na ozbiljne i socijalne probleme koje nezaposlenost stvara u gotovo svim zemljama ZB. Situaciju posebno drammatizuje stanje u kategoriji mladih, gdje stopa nezaposlenosti prelazi 50 %. Dugoročni trendovi pokazuju da postoji blagi (ali nedovoljan) pad nezaposlenost u BiH, dok su stope nezaposlenosti u Srbiji i Hrvatskoj u posmatranom periodu rase, što se vidi i iz slijedećih grafikona linije trenda.

Grafikon 3: Stopa nezaposlenosti u BiH, Hrvatskoj i Srbiji, 2006-2015. (linije trenda)

Izvor: World Bank, World Development Indicators, 2016.

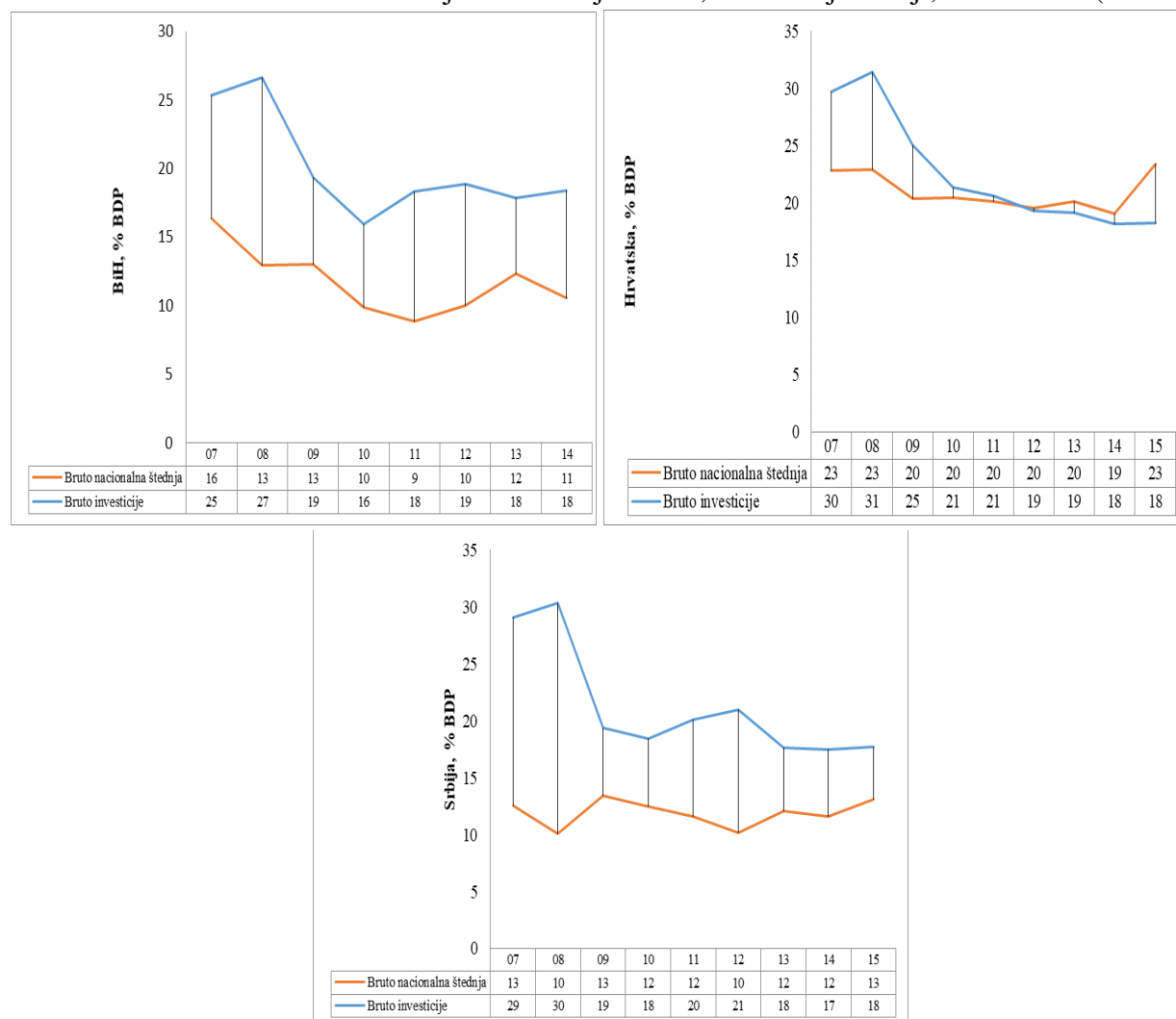
Linije trenda dugoročne stope nezaposlenosti za BiH ($y = -0,1767x + 28,4$), Hrvatsku ($y = 1,0767x + 7,597$) i Srbiju ($y = -0,1683x + 18,169$) pokazuju neznatan pad za BiH, a rast nezaposlenosti za Hrvatsku i Srbiju. Nezaposlenost predstavlja ključni problem zemalja ZB;

stope nezaposlenosti su mnogo veće od istih u Evropskoj uniji (osim Grčke i Španije)⁹. Zemlje ZB žele povećati zaposlenost i u procesima integracija, posebno u kontekstu izbora modela rasta i realnih tendencija u zemljama koje su prije deceniju-dvije postale punopravne članice Unije (npr. Bugarska, Rumunija, Slovačka, Češka, Poljska, Slovenija, Litvanija i dr.).

Poznato je da ekonomski rast zavisi od visine investicija. Stopa investicija u zemljama Evropske unije do izbijanja ekonomske krize iznosila je 19 % BDP, dok je poslije 2009. godine neznatno smanjena (17-18 %) ¹⁰. I zemlje ZB ostvaruju približno iste stope investicija koje u velikoj mjeri finansira domaća štednja.

No, „gap“ investicija i štednje se razlikuje od zemlje do zemlje što se vidi iz slijedećih grafikona.

Grafikon 4: Bruto nacionalna štednja i investicije u BiH, Hrvatskoj i Srbiji, 2007-2015. (% BDP)

Izvor: World Bank, *World Development Indicators*, 2016.

⁹ Goran Popović, *Ekonomija Evropske unije*. (Istočno Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2016), 125

¹⁰ Goran Popović, *ibid*, 103-104.

Očigledno je da su krivulje za BiH i Srbiju slične, dok je „gap“ investicija i štednje u Hrvatskoj izuzetno mali, pa je poslije 2012. godine štednja čak nadmašila investicije.

Zemlje ZB ostvaruju kontinuirane deficite u spoljnotrgovinskoj razmjeni sa inostranstvom. Evropska unija je najveći trgovinski partner ovih zemalja. Na primjer, BiH realizuje najveći dio razmjene sa EU dok se ostatak odnosi na zemlje CEFTA.

Saldo spoljnotrgovinske razmjene prikazuje slijedeća tabela.

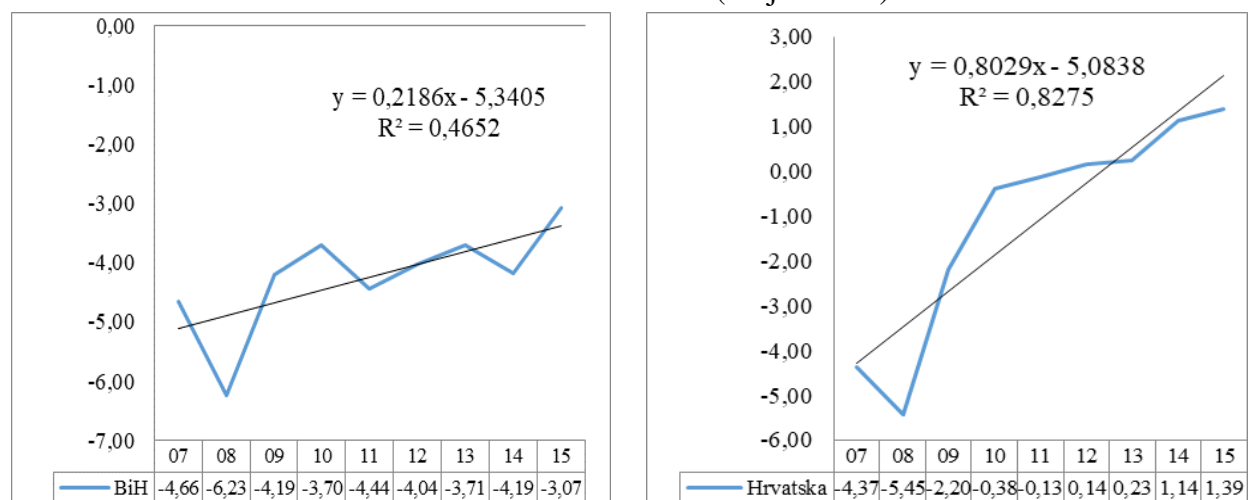
Tabela br. 5: Saldo spoljno-trgovinske razmjene roba i usluga za zemlje ZB (milijardi USD)

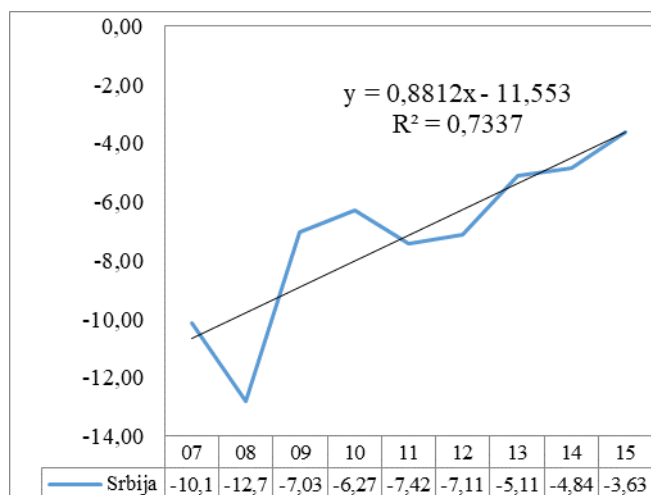
Zemlja	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Albanija	-2,9	-3,5	-3,0	-2,5	-2,9	-2,3	-2,3	-2,5	-2,0
BiH	-4,7	-6,2	-4,2	-3,7	-4,4	-4,0	-3,7	-4,2	-3,1
Hrvatska	-4,4	-5,4	-2,2	-0,4	-0,1	0,1	0,2	1,1	1,4
Makedonija	-1,6	-2,6	-2,1	-1,9	-2,1	-2,2	-2,0	-2,0	-1,6
Crna Gora	-1,6	-2,4	-1,3	-1,1	-1,0	-1,0	-0,9	-0,9	-0,7
Srbija	-10,1	-12,8	-7,0	-6,3	-7,4	-7,1	-5,1	-4,8	-3,6

Izvor: World Bank, *World Development Indicators*, 2016.

Grafikoni salda spoljno-trgovinske razmjene za BiH, Hrvatsku i Srbiju pokazuju kontinuirani trend smanjenja deficita. Tendencije su proizvod tržišnih reformi i restrukturiranja privrede i otvaranja njihovih ekonomija prema svijetu.

Grafikon 5: Saldo spoljno-trgovinske razmjene roba i usluga u BiH, Hrvatskoj i Srbiji, 2007-2015. (linije trenda)

Izvor: World Bank, World Development Indicators, 2016.

Jednačine linija trenda za BiH ($y = -0,2186x + 53,4$), Hrvatsku ($y = -0,8029x + 5,0838$) i Srbiju ($y = -0,8812x + 11,553$) ukazuju na dugoročni trend smanjenja spoljnotrgovinskog deficita, iako je apsolutna vrijednost deficita u razmjeni sa inostranstvom za većinu zemalja ZB i dalje visoka.

Javni dug predstavlja jedan od najznačajnijih fiskalnih kriterijuma makroekonomske stabilnosti. U ekonomskoj teoriji i analizi javni dug se uglavnom stavlja u odnos sa visinom BDP. Članice Evropske unije imaju dozvoljeni limit javnog duga do 60 % BDP, koji determinišu kriterijumi konvergencije¹¹.

Sljedeća tabela pokazuje vrijednosti učešća javnog duga za EU, EA i izabrane zemlje.

Tabela br. 6: Javni dug, % od BDP, 2006-2015.

Naziv	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
EU (28 zemalja)	60,1	57,5	60,7	72,8	78,4	81,1	83,8	85,7	86,7	85,0
EU (27 zemalja)	60,2	57,6	60,8	72,9	78,5	81,2	83,8	85,7	86,7	85,0
EA (19 zemalja)	67,4	65,0	68,6	78,4	83,8	86,1	89,5	91,3	92,0	90,4
EA (18 zemalja)	67,5	65,1	68,8	78,5	84,0	86,2	89,6	91,5	92,2	90,5
Grčka (najveći prosj. dug)	104	103	109	127	146	172,1	159,6	177,4	179,7	177,4
Estonija (najmanji prosj. dug)	4,4	3,7	4,5	7	6,6	6,1	9,7	10,2	10,7	10,1
Hrvatska	38,9	37,7	39,6	49	58,3	65,2	70,7	82,2	86,6	86,7

Izvor: Eurostat, 2017.

¹¹ Kriteriji konvergencije su ekonomski uslovi iz Ugovora o Evropskoj uniji (1992./1993.). Procjenjuju spremnost članica za učešće u ekonomskoj i monetarnoj uniji. Riječ je o četiri kriterijuma: stopa inflacije ne smije biti veća od 1,5 % u odnosu na stopu inflacije u tri članice EU s najstabilnijim cijenama; budžetski deficit ne smije biti iznad 3 % BDP, a javni dug ne smije biti viši od 60 % BDP; učešće u EMS-u najmanje dvije godine; nominalne dugoročne kamatne stope ne smiju iznositi više od 2 % u odnosu na kamatne stope tri članice s najnižim kamatnim stopama.

Iz tabele se vidi da se visina učešća javnog duga u BDP prije finansijske (2008/2009) krize približila nivou koji određuju pravila konvergencije. Od 2009. godine javna zaduženost raste, pri čemu zaduženost Evrozone prelazi 90% BDP (dakle, približava se jednogodišnjem državnom prihodu). Grčka je do izbijanja finansijske krize imala javni dug veći od godišnjeg BDP koji je u narednim godinama vrtoglavo rastao do alarmantnih 170 % BDP.

Tabela br.7: Spoljni dug, 2006-2015. (% od BND-Bruto nacionalnog dohotka)

Zemlja	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Albanija	26	26	33	36	44	48	58	65	61
BiH	55	58	51	63	58	55	62	61	57
Hrvatska		62	60	60	58	53
Makedonija	48	53	44	56	56	59	68	64	66
Crna Gora	66	66	64	81	85	70	88	83	79
Srbija	32	35	33	57	39	52	69	67	53

Izvor: World Bank, World Development Indicators, 2016.

3. ZAKLJUČAK

Zapadni Balkan je važna geostrategijska teritorija, ali i specifičan ekonomski, resursni i prometni prostor na kome se ukrštaju mnogi interesi. Sve zemlje ZB žele što brži priključak EU jer u velikoj integraciji vide šansu za brži ekonomski rast i veće ekonomsko blagostanje. Kao zemlje u razvoju, u Uniji vide šansu za efikasnije prevazilaženje ekonomsko-socijalnih problema. Zemlje ZB su suočene sa mekroekonomskim problemima poslije krize (2008). No, ima i pozitivnih trendova, prije svega u stopi inflacije, javnom dugu i štednji. Najlošija je sfera zaposlenosti jer je stopa nezaposlenosti u gotovo svim zemljama ZB visoka. Ulaskom u EU zaposlenost će rasti zbog priliva investicija iz Unije i svijeta te realokacije firmi iz EU na Balkan.

Ne treba zanemariti ni rast izvoznih potencijala zbog ulaska na veliko zajedničko tržište EU.

Rast BDP, odnosno stopa rasta do ekonomske krize 2008/2009 bilježi pozitivne trendove. Nakon uspješnog perioda rast je usporen i nestalan. Uz više negativnih stopa rasta, od 2015. godine sve zemlje ZB bilježe pozitivne stope i uočava se postepeni i blagi oporavak.

Ipak, rast nije dovoljan pa zemlje ZB očekuju da će ga u EU ubrzati i povećati. Kao primjeri se ističu Slovačka, Češka, Rumunija, Bugarska, Pribaltičke zemlje i dr.

Spoljnotrgovinski deficit predstavlja veliki problem ekonomija zemalja ZB.

Zemlje ZB imaju i pozitivnih makroekonomskih tendencija. Kao prvo, inflacija je umjerena, stabilna i dugoročno pada kao rezultat otvaranja njihovih tržišta. Drugo, vlastita štednja finansira veći dio investicija (iako i dalje postoji "žed" za novim investicijama koje donose radna mjesta i ubrzavaju rast). Konačno, jedan od povoljnijih pokazatelja je niža stopa učešća javnog duga u BDP, odnosno, zemlje ZB su manje zadužene od članica EU.

Komparacija pokazatelja za EU i ZB pokazuje da EU i EA imaju ujednačen dugoročni rast i stabilnu industrijsku proizvodnju, inflaciju, potrošnju i razmjenu sa inostranstvom dok pokazatelji za ZB uglavnom osciliraju.

Buduće članice posjeduju rezerve za brži ekonomski rast u EU, kako u predpristupnim fazama u kada koriste finansijsku pomoć iz predpristupnih fondova, tako i pristupanjem na veliko tržište.

LITERATURA

1. Burda, Majkl i Viploš, Čarls. Makroekonomija. Prevod: Dr Danica Popović. Beograd: CLDS, 2004.
2. Boyes, William J. Macroeconomics. South-Western Publishing Co., 1992.
3. Mankju, Gregori N. Principi ekonomije, treće izdanje. Prevod: Mr Nadežda Silaški. Beograd: CID Ekonomski fakultet, 2013.
4. Popović, Goran. Osnovi ekonomije za pravnike. Banja Luka: Pravni fakultet, 2010.
5. Popović, Goran. Ekonomija Evropske unije. Istočno Sarajevo: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2016.
6. Schwab, Klaus ed. Global competitiveness Report 2017-2018. Geneva: World Economic Forum, 2017, URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2017-2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2017%E2%80%932018.pdf>
7. European Commission, Eurostat, 2017, URL: <http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tipsii20>
8. World Bank, World development indicators, 2016, Topic: Economy & Growth, Infrastructure, Labour, Trade. URL: <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>

EUROPEAN INTEGRATIONS AND MACROECONOMIC POSITION OF THE WESTERN BALKAN COUNTRIES

Goran Popović¹²

Ognjen Erić¹³

Dragan Stanković¹⁴

Abstract: The countries of the Western Balkans (WB) spread over an important geostrategic region. Their economic, resource and trade position, which is important for Europe and the Eurasian region, stems from this fact. One of significant characteristics of the WB countries is that they currently find themselves in some sort of pre-accession phase, or have already become members of the European Union (EU). The Union, as the most complex and one of the world's largest integrations, has strategic interest to implement the "south expansions". At the same time, the WB countries show great interest in European integrations. Less developed countries recognize their economic and wider social perspective in these integrations. In the context of the given requirements that the WB countries have to meet in the course of and after accession, the primary requirement is the achieved level of economic development. In order to assess the economic position, comparison between the main macroeconomic indicators and aggregates was made. It has been established that the EU and Eurozone have a balanced long-term growth and stable industrial production, inflation, expenditure and exchange with other countries, while most indicators for the WB countries vary. Long-term growth trend has shown a moderate decrease, whereas adverse rates are often present too. Unemployment has seen a mild increase, foreign-trade exchange is negative, while the gap between gross investments and savings is not usual for developed economies. Foreign and public debts are high, but still somewhat lower than in EU. Long-term inflation trend is on the decrease, which is the only favourable indicator, and a consequence of WB countries markets opening, where the pressure of foreign supply of goods is felt. Comparison between the welfare of EU and WB countries indicates that the future EU members can also find reserves for faster economic growth. In this they are helped by the EU by way of significant financial aid, secured through the so-called pre-accession funds.

¹² Full professor, Faculty of Economics, University of Banja Luka, email: goran.popovic@ef.unibl.org

¹³ Doctor of economic sciences, Krajinapetrol a.d. Banja Luka, email: ericognjen@yahoo.com

¹⁴ Bachelor of Science in Economics, RUGIPP, Banja Luka, email: draganstankovic84@yahoo.com